

Politiets og Københavns Politis historie 1241-2000

Politiets historie - År 1241-1600

I Valdemar Sejrs jyske lov af 1241 fastslås det, at det er kongen, der har de opgaver, som i dag ville kaldes politiopgaver. Kongens eksekutive beføjelser kunne kun udøves via udnævnte fogeder, der igen kunne have bysvende som hjælpere.

Biskop Jakob Erlandsens stadsret af 1254 er måske kun en række vedtægter mellem Roskilde bispen og Københavns borgere. Men der omtales en biskoppens foged i § 3.

29. januar 1294 udstedte biskop Kragh en stadsret i "Køpmannshavn". Stadsretten havde 100 paragraffer, og i disse nævnes de første bysvende, der kunne minde om offentlige ordenshåndhævere.

Nogle egentlige ordenshåndhævere fandtes ikke, og i Erik af Pommerns privilegier for København fra 1422 forudsattes det, at borgerne måtte klare og forsvare sig selv, samt at man skulle komme hinanden til hjælp.

14. oktober 1443 udstedte Christoffer af Bayern og Rigsrådet en ny Stadsret i 6 kapitler og 120 paragrafer. Landskabslovene fra 1521 og 1522 udstedt af Christian d. 2.

Selve ordet Politi stammer fra det oldgræske ord POOLIS, der betyder by, og POLITEES, der betyder borger i en by. Siden hen ses den græske afledning POLITEIA og den latinske afledning POLITEA. Fra omkring den sene middelalder indgår ordet POLICIE eller POLITIE som låneord i det danske sprog, i betydningen "At holde god skik og orden".

Ordet betjent stammer fra det tyske ord Bedienter (Perfektum participium af bedinen, betjene). Tidligere betegnede ordet en større kreds af ansatte end i dag. (Ordbog over det danske sprog - 1936)

Betegnelsen Strømer er et oprindeligt plattysk ord for en landstryger.

Ordet Politi nævnes for første gang i Chr. d. 3.s reces i 1558, den såkaldte Koldingreces, hvor det hedder i artikel 56: "Och skulle borgmestere och raadmænd udi hver kiøbstad vere forpligtet at holle god skik och politie".

1567 besluttede magistraten at ansætte og lønne 100 duelige karle til at forrette vagttjeneste i København "på det alting ved vagt her udi byen så meget desbedre må blev forsørget". Udgifterne til vagten blev udredet ved en vagtskat, der blev pålagt borgerskabet. Denne vagt blev kaldt "den lille vagt" i modsætning til "Den store vagt" der bestod af borgervæbningen. Den lille vagt patruljerede i gaderne og var i portene og på voldene. Formålet var at holde øje med "Mord, manddrab, tyveri og slig anden ulyst, synd og last" Vagtens begyndelse og afslutning bekendtgjordes ved klokkeringning, og vagtens kommanderedes af Stadens Vagtmester. En Vagtskriver holdt mandtal over borgerne og tilsagde dem.

I 1582 blev vagtskatten ophævet, idet adskillige borgere hellere selv ville deltage i vagten, eller stille med en stedfortræder.

I 1597 udsendtes en instruks for byfogden, hvor begrebet underfogder omtales. Byfogden skulle via underfogden holde opsyn med gadernes renholdelse, at bagerne bagte godt brød, samt at bagerne og slagterne brugte rigtig vægt. Underfogderne blev beskikkede af magistraten.

Politiets historie - År 1600-1700

I 1643 udkom Chr. d. 4.s store reces fordelt på 343 paragraffer, og hvor et af hovedafsnittene hed "Verdslig Politie".

I 1681 blev vægterkorpset udbygget i København i forbindelse med indførelse af gadebelysning.

I 1681 nedsatte kongen en kommission, der havde en tæt forbindelse til kommercekollegiet. Kommissionen havde til opgave at overveje "Alt hvis til politien hørte, både i København og det øvrige land". Man bestræbte sig først og fremmest på at udfærdige nye laugsartikler, der var restriktiver overfor laugene, og skulle fremme landets erhvervspolitik.

Der kom en ny forordning den 23. december 1681. Regulering af laugenes forhold blev anset for det primære arbejdsområde, da man skulle definere begrebet "Politien".

Den 20. marts 1682 udsendte kongen en reskript der omtalte "overflødighed af klædesdragter samt mad og drikke", som en del af politiordningen.

Den 7. november 1682 kom en begravellesforordning, som politien skulle kontrollere.

13. december 1682 beskikkedes Claus Rasch, f. 1639, til politimester i København. Han var tidligere underofficer, der ved Københavns belejring havde udvist stort mod. Stillingen havde ikke noget veldefineret arbejdsområde, men blev formodentligt oprettet for at bryde laugsvæsenets magt. I en stor del af de nye laugsartikler fik politimesteren en kontrollerende beføjelse.

Forordning af 24. februar 1683 viser, at der var nogen forvirring og uklarhed omkring politiets beføjelser og administration. "Enhver maa andrage for Kongen eller de deputerede i Politien, hvis tvivlagtigt og mørkt dem forekommer i de om politien udgivne forordninger, samt indsende de forelag, de erbragte tienlige til Politens forbedring".

I Chr.den V.s Danske Lov, der udkom den 23. juni 1683, står der i forordet at "Af denne lovbog udelat alt hvis politien egentlig vedkommer", yderligere nævnes det, at der siden hen vil blive udgivet en bog "Politieordning".

I selve Danske Lov nævnes i 3. bog, kapitel 4, stykke 5 at "Borgmester og Raad skulle holde god skik og politie".

Den 23. juni 1683 kom der ligeledes en instruks til politimesteren, hvori det blev pålagt ham at påse, at alle forordninger om politi blev efterkommet. I købstæderne skulle han give byfogderne instrukser, medens han i København selv skulle påse overholdelsen af instukserne og kræve bøde, hvis disse ikke blev overholdt. Han skulle holde opsigt med, at gaderne blev holdt rene, og han skulle opkræve skillingstolden i portene. Magistraten skulle yde politimesteren bistand, ligesom underfogderne og andre af byens betjente skulle gå ham til hånd med alt, hvad der vedkom politi. Politimesteren skulle leve i god enighed og forståelse med magistraten, og de skulle flittigt konferere om alt hvad der kunne tjene til god orden og politie.

26. juli 1683 udsendtes en forordning vedr. oprettelse af Københavns vægterkorps. Det bestod af 68 mand, heraf 4 tårnvægttere, der fra Frue Kirke og Nikolaj Kirkes tårne kunne varsko om ildebrand. De daglige ledere var Vægterinspektøren og Vægterløjtnanten. Korpset var underlagt politimesteren.

Kgl. mandat af 8. april 1684 pålagde Herreds- og Birkefogderne på landet og Byfogderne i købstæderne at parere politimesterens ordre.

Forordning af 29. april 1684 vedr. forbud mod "Enten selv eller ved andre, gjøre Politimesteren eller hans med skriftlig ordre udsikkede betjente nogen forhindring eller overlast, når han eller de efter

Politiforordningen, noget inquirere". Politimesteren var ikke selv tildelt noget personale, han måtte bruge det personale, der i forvejen var ansat af rådhuset.

For at knytte politimesteren nærmere til magistraten blev politimester Rasch også udnævnt til borgmester i København den 27. september 1684.

I en sag fra 1685, hvor en underfoged Hans Hansen blev beskyldt for at have forvoldt en torvekones død, omtales underfogden skiftevis som Politibetjente, Borgmesteren og Politimesterens tjener samt som politimesterens fuldmægtig.

I 1686 blev udgivet en bog med "Politiforordninger" bl.a. med bestemmelser om mål og vægt, trafik, bygninger, gadelygter og vægtere, samt om politimesterens og politibetjentenes frihed ved inkquisitioner og deres forretninger.

Den 7. august 1687 besluttes det af magistraten, at navnene på de betjente, der benyttedes af politimesteren til inkquisition og eksekution, skulle meddeles magistraten, og at disse betjente skulle bære et skilt på brystet med Københavns våben.

Den 4. oktober 1687 blev København inddelt i 10 distrikter med hver sin underfoged. I disse distrikter havde underfogederne både "Politien og Justitien" at tage vare på.

Forordning af 5. november 1687, hvorefter Claus Rasch skal erkendes som politimester i hele Danmark, således at By- Herreds- og Birkefogderne i deres egenskab af politiøvrigheds personer skulle være "Politimesterens fuldmægtige og pligtige være, under deres bestillingers fortabelse, hans skriftlige order, politien angående, at exequere".

1687 Reskript til Politimesteren i København hvor der står, "At hans betjente på venstre bryst skulle bære et skilt med stadens vaaben udi".

Den 5. september 1691 kom en ny instruktion for Politimesteren i Danmark. Rasch blev fritaget for hvervet som borgmester, men beholdt lønnen. Der blev nedsat en kommission bestående af et medlem af hofretten, et medlem af admiralitetsretten, et medlem af magistraten og en af stadens 32 mænd. Denne kommission, der kaldte sig selv for politikommissionen, mødtes med politimesteren mindst den første tirsdag i hver måned, hvor man forhandlede om "Hvad der af nogen af dem kunne blive foreslået vedkommende politien".

I 1691 fik politimesteren etableret sit eget politikorps. En fuldmægtig, en protokollist og 8 betjente blev taget i ed.

Den 14. oktober 1691 fik politimester Rasch og fuldmægtig Jacob Gad et politisegl af kongen, udført på to signetter.

Den 19. januar 1692: Forordning "Om hvor og inden hvad tid politiemester og hans Betiente til deres politie forretninger skal svare". Den første klageordning over politiet. Hvis man klager over politimesteren skal dette forelægges kongen inden følgende tidsfrister. I København 14 dage, på Sjælland inden 6 uger, og 3 måneder for øvrige provinser.

Politiets historie - År 1700-1749

22. oktober 1701: Forordning om Politens Administration.

Det blev her besluttet, at der på Københavns Rådstue hver tirsdag - kl. 0800 om sommeren og kl. 0900 om vinteren - skal holdes en Politie-Ret.

Politie-retten skulle "afhandle de forefaldende Politie-sager, hvor og enhver, som noget har at klage, sit anliggende skal forebringe".

Politie-retten bestod af en af kongens Geheimeråder som præces, en af admiralerne, en af Københavns garnisons højere officerer, en fra magistraten, en af stadens valgte 32 mænd.

Politimesteren, eller i hans fravær hans fuldmægtig skulle "sidde retten, saa længe sagerne forestille og ageres; men naar sagerne af begge parter ere tilendebragt og disse udvisste, da har man inden lukte døre give tilkiende, hvis han udi sagen kan have at erindre, hvorpaa han sig straks af retten forføier, medens de andre votere".

I Forordningen bestemmes endvidere, at kongen beskikker en Politie-Fiscal.

De øvrige politifolk antog politimesteren selv, disse betjente blev taget i ed af politie-retten, og deres navne blev indført i en protokol, yderligere fik de anvist et tjenestedistrikt af politie-retten.

I forordningen står videre: "Disse betiente skal og af politimesteren gives et vist tegn, nemlig en hvid stok med en hånd på enden, efter den måde som i politie-seglet findes; hvilken kiek de hos sig skal bære og fremvise, naar fornødenhed det udkræver". I bestemmelsen står der endvidere, at misbruger politibetjentene dette tegn, straffes de efter Danske Lov 6 bog, kapitel 18, stykke 8 med døden.

I § 10 står der "Udi andre Kjøbstæder, hvor ei nogen politimester er beskikket, skal byfogden og på landet Herreds- eller Birkefogden have opsyn, at politiforordningerne, saavidt de med tilstanden og lejligheden paa ethvert sted kunne overenskomme, af alle og enhver".

Ved den nye forordning fik Rasch Johan Bartram Ernst som medhjælper. Rasch var nu meget svagelig, og han opholdt sig mest på sin hovedgård Raschenberg (senere Juelsberg) beliggende ved Nyborg.

Den 8. januar 1705 døde politimester Claus Rasch på sin gård.

Den 24. januar 1705 blev videnskabsmanden Ole Christensen Rømer politimester i København.

Den 29. september 1710 blev Johan Bartram Ernst politimester i København.

Den 15. januar 1723 blev Johan Filip Ratecken politimester i København. Han blev i 1706 bestyrer af dronning Louises gods Hørsholm. Han havde været en musikalsk mand, men også særpræget, han gik bl.a. ikke med paryk, og han var ugift og omgav sig med stor luksus.

Den 10. marts 1725 udkom forordning angående Jurisdictionen i de til Politien henhørende sager. Forordning vedr. de stridigheder der opstod mellem den militære jurisdiktion og Politiet.

Den 2. marts 1726 blev politimester Ratecken arresteret, der var fundet uregelmæssigheder ved Hørsholm gods regnskaber, og den 13. april samme år blev han afskediget, hans formue blev konfiskeret, og han fik et rejsepas og blev forvist fra kongeriget.

Den 2. september 1726 blev den 44 årige Hans Himmerich udnævnt til politimester. Han var netop kommet hjem fra 20 års krigstjeneste i Rusland og Polen. Han udgav et skrift, som han helligede til dronning Anna Sofie, som han smigrede ved at rose hendes høje forstand og ualmindelige åndsevner. Så giftede han sig

med hendes kammerjomfru Elisabeth Bjørnskov, hvorefter han søgte og fik embedet som politimester. Han boede i en gård på Gråbrødre Torv, der i øvrigt brændte ved Københavns brand den 20. oktober 1728. Himmerich var en rå og ubehagelig person. Hans adfærd under Københavns brand i 1728 var yderst kritisabel - han havde været stærkt beruset og var faldet i søvn. Han blev yderligere mistænkt for at plyndre forladte huse under en pestepidemi, og han blev grebet i usømmelig adfærd på en af Københavns kirkegårde. Han blev afskediget i 1731 uden dom, men ved kongebud.

Den 5. januar 1731: Forordning angående Politens Administration. Det i 1701 oprettede Politie- og Commerce Collegium, der skulle administrere politiet blev ophævet, og politiets administration overgik igen til Magistraten samt 1 af de valgte 32 mænd.

Den 19. februar 1731 blev Erik Jensen Torm, f. 1684, udnævnt til politimester i København, og samme dag tillige Borgmester i København. Han var tidligere lakaj hos Kong Frederik d. IV, og reddede dennes liv ved en eksplosion på Gethuset i 1729. Han blev tilbudt stillingen som Generaltoldforvalter i Bergen, men takkede nej. Efter udnævnelsen opfattede han sig selv om en excellent politimester, bl.a. tæskede han bønderne på torvene, hvis de tog for meget for deres grøntsager.

Politiets historie - År 1750-1799

Placat af den 30. oktober 1758 vedrørende "Visse vognes nummerering".

Den 8. september 1761 forlod Torm embedet som politimester, men han vedblev med at være borgmester til sin død i 1764.

Den 8. september 1761 blev Torms svigersøn Frederik Horn f. 1708 politimester i København, samtidigt blev han borgmester og direktør for fattigvæsenet. Han var fortrukket og uduelig. I 1771 afskedigede Struense hele magistraten og herunder også politimesteren.

Den 23. marts 1762 Politie Placat angående det tegn, "hvormed politibetjentene i København bør være forsynede og ved paaæskning i embedsforretninger fremvise". Da der tilsyneladende har huseret falske politibetjente beskriver placaten: "Politiebetienterne alletider have været og fremdeles ere i henseende til deres embedsforretninger forsynede med en hvid stok eller træhaandgreb af ongefær 4 tommers længde, med en haand på enden, og et øie inden i haanden, samt en krone om haandleddet, og skyer neden ved ringen om træhaandgrebet". Den 28. september 1767 Raadstue Placat hvorefter alt hittegods, som findes i København, skal afleveres til Politikammeret.

I 1771 udnævnte Struense Vilhelm Bornemann, f. 1731, til politimester i København, han blev afskediget ved Struenses fald i maj 1772.

Den 3. april 1771 kom en forordning, hvor der stod i § 2 "Enhver skal i sit hus nyde fuldkommen frihed, uden at blive forhindret af politiet, dag eller nat, i sine partikulære forretninger".

Den 18. april 1771 udsendtes en Politie Placat hvor der stod: " At PolitieTegnet skulde forandres saaledes, at den saa kaldede Politie Haand skulde aldeles være afskaffet og indkaldet, og derimod betienterne til deres legitimation i fornødne tilfælde gives et andet tegn af en forgyldt Medaille, som i et rødt baand bæres om halsen inde paa vesten; Saa bliver, paa der at ingen uvedkommende sig for politie Betienterne skulde udgive, hermed for alle og enhver bekendtgjort, at paa bemeldte medaille findes stadens vaaben, de 3 taarne, med neden under værende krigsamatur, og der over en kronet hielm, over hvilken korsviis ligger 2.de kaaarde, som holdes af de 2.de løver, der ere sædvanlige skildtholderer ved stadens vaaben. Bag ved dem staaer aarstallet 1771. saaledes delt, at paa den eene side staaer 17 og paa den anden 71 og omkring i den

øverste rand de ord i en runding: Kiøbenhavns Politie Tegn, og er den hele medaille omringet med en krands og oven til forsynet med en øsken, hvorefter den bæres ”.

Den 3. juni 1771 udstedtes en Politie Placat angående Københavns Quarteer Commissarier og Betjente. Det bestemmes, at København inddeles i 15 kvarterer, og i hvert kvarter skulle der bo en Commissaire eller Betjent. På pågældendens bopæl skulle der over døren opsættes et brædt, hvor Quarteer Betjenten eller Commissarius navn skulle stå malet. Yderligere blev der givet anvisninger om, at politifolkene ud over Politie Tegnet skulle bære en galoneret hat (kommissærerne guld og betjentene sølv) med en sløjfe eller kokarde i kvarterets farver, (Nørrebros farve var gul og grøn) samtidigt blev det nævnt i instruktionen: ”Og var det vel, om de samtlig ville tillægge sig og bruge bestandig røde klæder”.

Den 30. december 1771 Forordning angående Inquisitions Commissionen. I § 10 afskaffedes Tortur.

Den 10. februar 1772 udstedtes en Politie Placat (efter kgl. ordre til politimesteren af den 6. februar) ”Hvorved Politiets Inquisition i husene igen tillades” Forordningen af 3. april 1771 § 2 ophæves.

I maj 1772 blev Christian Fædder politimester i København. Han havde en fortid som tjener og siden som lakaj ved hoffet. Han avancerede til Hofskriver, og var en ekspert i fidel og slesk optræden over for sine foresatte og brutal over for sine undergivne. Han var politimester frem til 1788, hvor han blev borgmester og konferensråd i København.

Den 6. januar 1773 Rådstueplacat hvorefter ”Politie Betienterne igjen hos sig bære den til Politie Tegn forhen indførte Justits Haand; paa det vedkommende, naar samme ved deres forretning fremvises, kan vide derfor at have den tilbørlige agt og ærbødighed”.

I maj 1788 blev Johan Thomas Flindt udnævnt som Politimester i København. Han havde været byfoged i Rudkøbing og generalauditør og manglede evnen til at tale med almindelige mennesker. Han søgte sin afsked august 1794.

Den 25. marts 1791 Forordning ”Om Adskilligt, der vedkommer politievæsenet på landet i Danmark.”

Den 15. juli 1793 besluttede Christian d. VII ved en forordning ”En forbedret Politie indretning i København”. I forordningen bestemmes, at politimesteren og hans betjente skulle være uniformerede. Kjortlen skulle være af kamosinrødt klæde med grøn krave og opslag, samt pallie underklæder.

15. juli 1793 med ikrafttræden den 1. august 1793 Placat fra Politie-Kammeret vedr. første uniformering af samtlige 21 betjente samt 3 fuldmægtige.

I 1794 blev professor dr. jur. Christian Magdalus Thestrup Cold politimester i København, han skulle føre forordningen af den 15. juli ud i livet. Han var en umådelig kompetent person og blev derfor flyttet til nye opgaver i januar 1800.

Ved en forordning af 3. juni 1796 blev det lovfæstet, at dommere og advokater skulle have en juridisk eksamen.

Politiets historie - År 1800-1819

Den 24. januar 1800 blev Hans Haagen udnævnt til politimester i København. Han kom fra en stilling som prokurator ved Hof- og Stadsretten. Han var en anset person i byen.

År 1800 bestod politiet i København af 1 politimester - 3 assessorer - 6 fuldmægtige - 3 kopister - 1 adjutant - 1 torvemester - 1 fyrbøder - 30 politibetjente inden for volden - 6 politibetjente på broerne - 1 politibetjent med speciale i fremmede jøder.

Den 31. december 1800 udkom en instruktion for politibetjentene i København. I § 8 står der at: "Have betienterne endvidere at iagttage, at de bestandig skal bære hos dem den befalede Politie Justits Haand, som de, naar nødvendigheden fordrer det, skal forevise". Yderligere skal betjentene bære "Brystskildtet" ved ildebrand eller hvor "Folkestimmel finder sted".

Den 13. januar 1809 bevilgedes Haagen sin afsked. Han ønskede ikke at være politimester i København, formodentligt fordi Kongen havde befalede, at en sag vedr. et stort tyveri skulle neddysses, idet tyven var en højtstående person.

I 1809 blev Rasmus Langeland Bagger, f. 1764, noget mod sin vilje udnævnt til politimester i København. Han kom fra en stilling som birkedommer og rådmænd i Slagelse. Efter sin afsked i 1814 blev han borgmester i København.

Den 4. april 1809 Instruks for politimesteren i København.

Den 18. april 1814 overtog Haagen igen stillingen, dog denne gang som Københavns Politidirektør. Det er første gang denne stillingsbetegnelse benyttes. Han døde i 1815.

I august 1815 blev Otto Himmelstrup Hvidberg politidirektør. Han var født i 1771 og blev jurist i 1796. Han var ingen succes og blev afskediget i nåde den 1. januar 1820, hvorefter han blev prokurator ved Overretten.

Den 22. august 1815 udgår der et reskript fra Frederik d. VI til Danske Kancelli, hvor kongen foreslår oprettelsen af en stilling som Politichef, der bl.a. kunne føre tilsyn med Københavns Politidirektør. Kongen har ikke været tilfreds med politiets virksomhed, men mente, at den nye stilling kan bringe Københavns politi "En forøget kraft og anseelse".

Stillingen fik justitsminister Frederik Julius Kaas (1758-1827), og han var politichef frem til sin død i 1827, og stillingen blev aldrig besat siden.

I slutningen af Året 1815 flyttede Københavns Politi ind i C.F. Hansens nyopførte domhus på Nytorv.

Den 27. december 1815: Placat angående oprettelsen af 6 assistentposter ved Politidirektørens embede i København. Der skal være 6 politiassistenter heraf 4 i selve staden, hvor "politidirektøren anviser hver et distrikt og offentliggøre dette". En Politiassistent på Christianshavn med tilhørende Amagerbro og en for den del af stadens jurisdiktion, som ligger uden for Vester-, Nørre- og Østerport. Politiassistenterne er beføjede til at anholde folk, men har ikke magt til at arrestere.

“Politiets assistenter bør bære uniform, liig den, som er anordnet for politifuldmægtigerne, dog med en distinction af 2 knaphuller af guldtræsser på kraven og et på hvert opslag.”

Politiassistenter tillægges embedsrang med 9. klasse nr. 11 efter forordning af 14. oktober 1746.

Den 28. februar 1817 offentliggjorde Danske Kancelli en placat på 20 § som fastsatte, at der skulle oprettes et kystpoliti på Sjællands nordlige- og østlige kyst, strækkende sig fra Køge til Isefjordens munding og ind til Strandvejene. Ledelsen af kystpolitiet er overdraget til chefen for Københavns politi. Kyststrækningen deles i 4 distrikter. I hvert distrikt ansættes en person under navn af Distriktskommisær, som skal kunne “Være Kiendelige og have anseelse blandt almuen, forsynes med et udmærkelsestegn, der skal bestå i en rød og grøn cocarde på hatten, samt et rødt- og grøntstribet uldent skierf”.

Den 26. april 1817 udvides kystpolitiet til også at omfatte et distrikt fra Køge og til Odden af Fedd. Dette distrikt kaldes for Stevns Kystpolitie distrikt.

Politiets historie - År 1820-1839

Den 1. januar 1820 blev højesteretsassessor Andreas Christian Kierulff udnævnt til politidirektør i København

Den 7. november 1820 Bekendtgørelse fra Politidirektøren i København. To politiassistenters poster i København skal ikke besættes, hvorfor byens kvarterer fordeles til de tilbageværende 3 politiassistenter: Politiassistent Grønlund, Compagniestræde 69, Politiassistent Von Osten, Fiolstræde 181 og Politiassistent Muhle, Amagergade 146.

I 1823 oprettes et embede som vicepolitidirektør i København. Assessor Christian Jacob Cosmos Bræstrup fik stillingen.

I 1834 blev Christian Jacob Cosmos Bræstrup, f. 1789, politidirektør i København. Han havde fra 1821 været assessor i politiretten. Han søgte sin afsked ved politiets nyordning i 1863.

Politiets historie - År 1840-1859

År 1840 var der i København 117 betjente samt et antal embedsmænd samt 284 vægttere - 12 tårnvægttere - 4 brovægttere - 5 personlige vægttere hos standspersoner, samt 1 løjtnant og 1 inspektør.

Den 5 april 1848 blev Danske Kancelli ophævet og ændret til et Justitsministerium. Den første justitsminister var C.E. Bardenfleth

Den 21. januar 1850 udstedtes en Kgl. resolution, hvor der reglementeres en ensartet uniform for hele landets politi, og den hidtil brugte kamosinrøde uniform afskaffes, dog tillades det Politidirektøren i København fortsat at bære den kamosinrøde uniformskjole.

Det bestemmes, at den for politiet reglementerede uniform herefter skulle være mørkeblå med 2 rader gule knapper, for embedsmænd forsynede med det danske våben og for samtlige betjente med politihånden og øjet, samt med mørkegrønne omklampninger på krave og opslag. Endvidere skulle der bæres mørkeblå benklæder og overkjole. Som hovedbeklædning en trekantet hat med guldkrampe og kordon for embedsmændene, medens betjentene bar en flad blå klædeskasket med grøn klædesrand.

I 1857 bestod politiet i København, af 13 embedsmænd og 117 politifolk samt 162 nattevægttere og 12 tårnvægttere. Politibetjentene var inddelt i forskellige grupper. Der var bl.a. 47 opsigtsbetjente - 5 patruljebetjente - 12 assistentsbetjente - 17 kammerbetjente - 1 torvemester - 1 vejerbodsassistent - 1 arrestvagtmester - 1 portner - 1 fyrbøder samt kvartersbetjente, der var i byens 14 kvarterer.

Fra september 1859 skulle alle politiuniformer forsynes med et let læseligt tjenestenummer, der også skulle anbringes på det udleverede polititegn.

Politiets historie - År 1860-1879

I henhold til lov af 11 februar 1863 blev Københavns Politi omorganiseret. Normeringerne for politiet var: 3 politiinspektører - 6 politiassistenter - 27 overbetjente - 210 politibetjente. Der indførtes ligeledes et opdagelsespoliti under 2. politiinspektør.

Der blev indført en ny uniformering, en lang blå frakke med to rader messingknapper, samt et livbælte, hvorpå der var anbragt en hage, til at fastgøre en lygte. På hovedet blev båret en høj cylinderhat af mat sort filt m/ blank læderpuld. Inden i hatten var anbragt et kryds til at gøre hatten modstandsdygtig mod slag og knubs. Cylinderhatten blev brugt til dagtjeneste, medens en skråhue indførtes til nattjeneste. Staven indførtes som personligt våben, og ligeledes indførtes der et politiskilt til afløsning for polititegnet (hånden på skaft).

Politistationernes beliggenhed var:

- Station 1 Gråbrødre Torv nr. 15
- Station 2 Pilestræde nr. 32
- Station 3 Store Kongensgade 92
- Station 4 Børnehustorvet nr. 2
- Station 5 Gasveien 11
- Station 6 Fælledvej 18

I 1863 blev Vilhelm Christopher Crone, f. 1813, Københavns politidirektør. Han kom fra en stilling som politimester i Helsingør. Han søgte sin afsked den 1. august 1887.

Fra den 1. september 1863 skulle der hver aften møde 3 uniformerede politifolk på det Kgl. Teater, ligesom en civil overbetjent skulle sidde i teatrets Parterre under forestillingerne.

Den 26. september 1863 meddelte Politidirektøren i København, at enhver betjent der indgår ægteskab uden politidirektørens tilladelse, vil blive afskediget.

Normativet i Københavns Politi var ultimo 1864 på 286 mand incl. 40 overtallige betjente, sidstnævnte var en form for aspiranter.

Den 9. december 1865 kom der en tillægsbestemmelse til regulativ for Københavns Politis indretning og bestyrelse. I bestemmelsens § 11 afskaffes cylinderhatten og der indføres en: "Sort rundpullet filtehæt med opstaaende kantmat filtkant. Foran på hatten anbringes Politivaabnet med tvende korslagte egegrene under samme".

Den 10. februar 1866 fik man den første egentlige straffelov i Danmark. Den 5. januar 1867 udsendtes bladet Politiefterretninger første gang af Københavns politi. Bladet skulle fremover uddeles ved 2. politiinspektørs parole hver dag kl. 1500. Den 1. maj 1869 oprettes Aarhus Politikorps.

Den 4. februar 1871 kom der en lov om politiet udenfor København.

Den 22. april 1872 åbnedes en politivagt i traktørstedet Lille Vibehus, på hjørnet af Jagtvejen og Østerbrogade. Der skulle bo en politibetjent på stedet, og en anden politibetjent skulle forrette tjeneste 24 timer af gangen.

Fra den 31. juli 1872 skal samtlige patruljerende politibetjente i Københavns Politi forsynes med en noticebog, der er forsynede med løbenumre og tilhører den post som betjente går på. I Noticebøgerne skal betjente indføre alt vedkommende instruksen, med blæk. Bogens skal bæres under tjenesten.

Fra den 4. marts 1875 af blev det besluttet, at der hver dag skulle møde to politibetjente i "reglements-mæssig påklædning" til tjeneste i Højesteret fra kl 0845 og så længe retten var sat.

26. oktober 1875 bestemte Politidirektør Crone, "At overtallige politibetjente og fast ansatte, der trængte til det, skulle have 1 times undervisning hver dag". Undervisningen blev givet af politiassistent Thygesen.

I 1877 blev dommerfuldmægtig Eugen Petersen ansat som vicepolitidirektør i København.

Politiets historie - År 1880-1889

Den 1. juli 1881 havde de københavnske politistationer følgende adresser:

- Station 1 Gråbrødre Torv nr. 15
- Station 2 Pilestræde nr. 32
- Station 3 Store Kongensgade nr. 92
- Station 4 Børnehustorvet nr. 2
- Station 5 Gasværksvej nr. 13
- Station 6 Fælledvej nr. 18

Der var endvidere politivagtstationer på adresserne Korsgade nr. 58, Rosenvænget Alle nr. 3 og Strandvejen nr. 1 (Lille Vibehus).

Den 17. april 1882 flyttede Station 5 til adressen Svendsgade 3.

Den 1. december 1882 startede Københavns Politis beredne afdeling med 8 mand under ledelse af inspektionsbetjent nr.70 Petersen.

I 1883 blev der oprettet en politivagt i ejendommen Toftegården, og senere flyttede denne til lokaler i Valby Langgade 39.

I 1884 stiftede nogle københavnske politifolk, sangforeningen Rufinus.

Den 27. oktober 1885 udstedtes en provisorisk lov om oprettelse af et militært Gendamerikorps, kaldet De blå Gendarmere,

Den 27. oktober 1885 udstedtes en provisorisk lov om overordentlige politiudgifter. Herved bemyndigede man justitsministeren til at lade statskasse betale for udvidelser af politiet, en udgift der normalt skulle afholdes af kommunerne.

Den 2. november 1885 blev den københavnske politikreds nr. 7 oprettet, og der blev åbnet en politistation på adressen Rosenvængets Alle nr. 6, st-tv.

Den 7. december 1885 bekendtgørelse angående det militære gendarmerikorps's samvirke med de civile myndigheder. Korpset bestod af en stab i København og 4 gendarmeriafdelinger: afd. i København, afd. i

Ringsted med detachementer i Frederiksberg, Holbæk, Nykøbing Falster og Svendborg, afd. i Kolding med detachementer i Horsens, Varde og Ringkøbing, afd. i Århus med detachementer i Hobro, Skive, Hjørring og Thisted.

Den 15. august 1887 blev Eugen Petersen, f. 1840, politidirektør i København. Han havde siden 3. oktober 1877 været vicepolitidirektør. Han søgte sin afsked pr. 31. august 1917.

Den 2. januar 1889 flyttede Station 1 til adressen Nørregade 21.

Politiets historie - År 1890-1899

I 1892 blev politistationen på Christianshavn, beliggende på Christianshavns Torv 2 i ejendommen Jacob Bastians Købmandsgård, nedrevet.

Den 6. april 1894 blev Gendarmerikorpset nedlagt.

I 1897 indførtes i Københavns Politi en blank hjelm som erstatning for filthjelm.

I 1898 var normativet i Københavns politi 39 overbetjente, 64 inspektionsbetjente, 540 politibetjente samt 45 overtallige politibetjente, i alt 624 mand.

Den 1. april 1898 fik politiet en lønforhøjelse i København. Årslønnen var for de 540 politibetjente mellem 1000 og 1400 kr. For de 39 overpolitibetjente fra 1600 til 2000 kr. For politiassistenter fra 3200 kr. stigende hver 4. år til 4400 kr. For politiinspektørerne 4000 kr. stigende hvert 4. år til 5500 kr. De 45 overtallige politibetjente fik en årsløn på 800 kr. Inspektionsbetjentene fik løn som politibetjente, med et månedligt tillæg på 5 kroner.

I 1898 blev det indført, at overpoliti- og inspektionsbetjente skulle have deres uniformskjoler forsynede med skulderstropper med guldresser og politiets våben, således at disse betjente ikke blev forvekslede med menige politifolk.

Den 26. februar 1898 stiftedes Københavns Politis selskabelige forening Rufinus med politibetjent Chr. Hinrichsen som første formand. 290 mand meldte sig ind.

I året 1899 deltog chefen for Københavns opdagelsespoliti, Henrik Madsen, i et kursus, der blev afholdt i Paris af videnskabsmanden M. Alphonse Bertillion i "Service de L'identité judiciaire". Kurset blev afholdt for udenlandske politifolk i kunsten af identificere forbrydere. Ved hjemkomsten skrev Henrik Madsen en lærebog om Anthropometriske målinger og portrait parlé.

Politiets historie - År 1900-1909

Den 1. marts 1900 oprettedes Anthropometrisk Bureau i Københavns Politi ved opdagelsesbetjentene Carl Hansen og Brøbeck. Bureauet blev installeret i en 3 mands celle (celle nr. 73) i Nytorv Arresthus, og atelier blev indrettet i arresthusets loftetage i det rum, som man tidligere havde anvendt til at eksekvere pryglestraffen i. Mørkekammer blev indrettet i madelevatorens overdel i loftsetagen.

Den 15. december 1902 blev opdagelsesbetjent J. N. Bugge ansat i bureauet.

Den 1. april 1904 indførtes fingeraftrykket som idenfikationsmiddel i Københavns Politi, og man benyttede englænderen E.R. Henrys system.

I Århus startede A. G. Hauerbach et tilsvarende bureau den 25. maj 1904 og politiassistent Riise i Odense.

Ved Jm. cirkulære nr. 61 af den 20. marts 1908 bestemtes det, at daktyloskopien skulle indføres i samtlige politikredse i hele landet fra den 1. april 1908, og det centrale led skulle være bureauet i København, som herefter kom til at hedde Centralbureauet for Identifikation. Forstanderen blev J. N. Bugge, der fik to assistenter. I 1919 blev Cfi lagt ind under chefen for Statspolitiet.

Den 28. september 1900 blev der givet to månedlige fridøgn til samtlige politifolk i Københavns Politi.

Den 20. februar 1901 åbnedes en politivagt på Møllevvej i Valby, idet bydelen Valby var blevet indlemmet i Københavns kommune den 1. januar 1901. Vagten blev bemandet med 5 politibetjente under ledelse af overbetjent Jens Norup.

Den 20. februar 1901 blev der åbnet en politivagt på Tranevej nr. 2 i Brønshøj

15. februar 1902 oprettedes Københavns Politis 8. politikreds med politistation i Lyngbygade nr. 16, der tidl. havde været en politivagt.

I 1902 bestod Københavns Politi af 1 politidirektør, 1 vicepolitidirektør, 4 politiinspektører, 1 fængselsinspektør, 8 politiassistenter, 51 overpolitibetjente, 670 inspektions- og politibetjente. Hertil kom et kontorpersonele på 1 kontorchef, 3 fuldmægtige, 1 inventarieskriver og 6 kontorassistenter.

Den 24. januar 1902 startedes bladet Politivennen med opdagelsesbetjent Carl Hansen som redaktør fra den 8. februar.

Den 1. april 1902 blev der åbnet en politivagt i ejendommen Saxogade 93.

Den 1. april 1902 blev Københavns Politis 4. politiinspektorat oprettet. Dette nye inspektorat overtog fra opdagelsespolitiet "alle sager af ikke egentlig kriminel beskaffenhed". Inspektoratet kom til at bestå af en politiinspektør og 10 politifolk, der alle fik titel af opdagelsesbetjente.

Den 21. april 1903 flyttede Station 2 ind på adressen Antonigade 11.

15. maj 1903 vedtages Lov om Automobiler, hvorefter disse skal indregistreres hos politiet. Nummerpladerne skulle laves af ejeren selv.

31. oktober 1906 åbnedes en politivagt i Hornemannsgade nr. 1 8. november 1906 kl. 14.00 åbnedes Københavns Politis 9. politikreds. Politistation lå i Møllegade nr. 4, hvor der tidligere havde været en politivagt.

Den 13. november 1907 blev politibetjent Oscar Giemsøe dræbt ved revolvereskud, da han i Husumgade ville anholde Sofus Rasmussen, der var udgiveren af anarkistbladet Skorpionen. Rasmussen begik umiddelbart efter drabet selvmord.

Den 28. april 1908 blev den gamle Ladegård nedlagt og anstalten Sundholm taget i brug. Den 30. oktober 1908 flyttede Station 1 til adressen Nørregade 36.

Den 8. september 1908 indfandt justitsminister Alberti sig på politistationen på Københavns domhus, hvor han overfor overbetjent Jacobsen fra opdagelsespolitiet tilstod bedragerier til omkring 9 millioner kroner overfor Den Sjællandske Bondestands Sparekasse. Han blev siden idømt 8 års tugthus.

Den 1. november 1909 begyndte Københavns politiforening en politiskole for de københavnske betjente. Undervisningen var frivillig, og for 1 krone kunne man deltage i forelæsningserne eller deltage i kursus. Der var to ugentlige undervisningsdage med undervisning i timerne fra kl. 1630 til 1800 eller fra 2000 til 2130.

Undervisningen foregik på domhuset i kælderens mod Kattesundet eller i forværelset til 6. kriminalkammer. Som forstander på skolen valgte bestyrelsen forfatteren Herman Jensen.

Den 17. november 1909 kl. 2000 begyndte politiskolen en forelæsningsrække på domhuset.

Politiets historie - År 1910-1919

Den 3. januar 1910 begyndte Frederiksberg politi en tilsvarende skole, ligeledes med Herman Jensen som forstander.

Lov nr. 105 af 13. maj 1911: Loven om oprettelse af et statspoliti, fremsat af justitsminister Bülow og vedtaget af Folke- og Landsting. Der var tale om en statspolitichef og 36 politibetjente, hvoraf de 8 kunne beskikkes til overpolitibetjente. Begyndelseslønnen for politichefen var 5200 kr. pr. år, og for politibetjentene 1800 kr. pr. år. I 1913 udvidedes Statspolitiet til 48 mand i 1917 til 72 mand og i 1918 til 272 mand.

I juni 1911 blev der indført en skråhue med kvast, som politiet kunne bære ved specialtjeneste.

Den 12. august 1911 blev landbetjent Niels Carl Jensen, Gramrode v/ Horsens dræbt ved pistolskud

Den 21. juni 1913 indførtes en sommerjakke og en sommer uniformshue i kepi facon tilsvarende hærens officersmodel. Ved samme lejlighed indførtes en rød- og hvidstribet armbind, der skulle bære på venstre arm under albuen, når man var i tjeneste.

Den 12. oktober 1913 samledes betjentene fra Statspolitiet på "Ny Landmandshotel" i København, hvor man dannede foreningen for Statspolitiets funktionærer.

I 1914 var månedslønnen for en almindelig politibetjent 88 kroner og 33 øre.

Den 4. april 1914 startedes Københavns Kriminalpolitiforening. Den første formand var Balle, næstformanden Lykke og kasserer var Ballerup.

Den 1. august 1914 blev Københavns Politis første kvindelige politibetjent ansat. Der var tale om Alexandra Neve.

Den 1. oktober 1914 fik Statens Politiskole lokaler i Belysningsvæsenets bygning, Gothersgade 53 på øverste etage. Forstanderen på skolen blev politiassistent Hakon Jørgensen. Skolen blev drevet af staten og Københavns kommune i fællesskab indtil retsplejelovens ikrafttrædelse i 1919, hvor skolen overgik helt til staten og blev underlagt chefen for statspolitiet. De første lærere på skolen var ud over Hakon Jørgensen, overbetjentene N.C. Søby fra ordenspolitiet, og overbetjent Marker fra opdagelsespolitiet. Det var også disse 3 personer der skrev den første lærebog til politiet, nemlig "Lærebog i politikundskab". Ved en bekendtgørelse af 15. april 1920 "Vedr. den uddannelse som vil være at gennemgå som betingelse for at opnå fast ansættelse som betjent i det kommunale politi" samt Reglement af 15. april 1920 for Statens Politiskole, blev politiets uddannelse fastlagt.

Den 31. maj 1915 fik Århus politi indregistreret sin første motorcykel X 2, en 500 ccm BSA.

Den 1. september 1917 blev Etatsråd Theodor Dybdahl, f. 1856, udnævnt som Politidirektør. Han havde siden den 1. januar 1898 haft embedet som borgmester for magistratens 1. afd. i København. Han fratrådte sin stilling som politidirektør den 12. januar 1926.

I 1918 besluttede kommunalbestyrelsen i København, at politipersonalets daglige arbejdstid ikke måtte overstige 8½ time.

Den 11. februar 1918 blev det besluttet, at personalet ved Københavns Politi kan tilstås et ugentlig fridøgn.

Den 1. april 1918 fik samtlige overpolitibetjente i Københavns Politi en årlig ferie på 3 uger.

Den 3. juni 1918 oprettedes en "fast automobilvagt" ved hovedstationen på Domhuset. Man måtte først leje en bil af mærket Hupmobile med chauffør, og først den 16. november 1918 havde politiet sin egen uddannede chauffør.

Den 23. oktober 1918 blev politibetjent Jens Jensen i Ringsted dræbt ved revolvereskud.

Den 31. december 1918 fik Københavns Politi leveret den første egentlige politibil, bygget hos Thomas B. Thrige i Odense. Den blev kendt som "Badekarret", og var indregistreret som K 300.

Den 30. juni 1919 lov om politiets omordning.

Den 1. oktober 1919 trådte loven om rettens pleje af den 11. april 1916 i kraft. Her bestemtes det i § 110, at politiets virksomhed skulle udøves af dels et statspoliti og dels af et kommunalt politi. Ved samme lejlighed ændredes stillingsbetegnelsen Herredsfoged til Politimester.

Ved samme lejlighed overgik Københavns Opdagelsespoliti med 123 mand til Statspolitiet, der herefter talte 395 mand.

Politiets historie - År 1920-1929

Den 14. marts 1920 oprettedes Dansk Kriminalpolitiforening ved en generalforsamling i Underofficersforeningen i Farvergade, Andreas Hansen blev første formand. Foreningen meldte sig herefter ind i Dansk Politiforbund.

Den 6. maj 1921 besluttedes det ved en lovændring, at nummerplader til motorkøretøjer skal leveres af politiet.

De 100 provisoriske politibetjente i København fik numrene 488 til 587.

I 1922 oprettedes Københavns Politis Laboratorium, der blev underlagt Rigspolitiet i 1937 og herefter kaldt Teknisk Afdeling.

Den 1. oktober 1922 trådte lov nr. 276 af 30. juni 1922 i kraft, hvorefter myndighedsalderen blev nedsat til 21 år.

I en bekendtgørelse fra politidirektøren af den 30. november 1922 blev det meddelt, at de rundt om i byen opstillede 124 alarmskabe vil være at tage i brug fra den 11. december 1922 kl. 1200. Alarmskabene var tegnet af arkitekt K.H. Gemzøes.

Den 15. december 1922 blev Københavns Politiorkester stiftet i etablissementet Danas Have på Nørrebrogade. Den første formand var politibetjent Løssel fra station 6.

I 1923 oprettede chefen for Statspolitiet et register over straffede personers øgenavne.

Den 27. juni 1923 kl. 0800 åbnedes en politivagt i Sydhavnen i en nyopført bygning på Enghavevej 234. Politivagten sorterede under station 9. Telefon Sydhavn nr. 162.

Den 1. oktober 1923 flyttede Station 4 fra Strandgade 26 til Under Elmene 7. Samme dag blev politivagten i Murciaegade nedlagt.

Den 30. marts 1924 blev Politigården i København indviet. Ved samme lejlighed flyttede politistation 1 i Nørregade ind i Domhuset på Nytorv.

Den 1. november 1924 blev politibetjent Peter Malmdorf, 33 år gammel, dræbt ved revolverskud af en sindssyg mandsperson, medens han patruljerede på Frederiksberggade

Ved udgangen af 1924 bestod Københavns Politi af 808 politibetjente (heraf var de 105 konstituerede), 87 inspektionsbetjente, 74 overbetjente samt 5 kvindelige betjente, i alt 974 personer.

Den 1. november 1925 blev det indført, at alle fastansatte politibetjente i København fik udleveret et politiskilt med indgraveret tjenestenummer. Konstituerede betjente fik kun et politiskilt udleveret, hvis de skulle udføre kortvarig civil tjeneste.

Den 5. februar 1926 blev Hakon Jørgensen, f. 1879, konstitueret som Politidirektør i København for 1 år. Han var cand. jur. fra 1904 og søgte ind som politibetjent i Københavns Politi. I 1920 var han blevet politiinspektør og chef for ordenspolitiet. Han blev alvorlig syg og døde 9. maj 1927.

Den 17. juli 1926 blev Statens Færdselspoliti oprettet bestående af 8 mand og 4 motorkøretøjer.

I 1927 startedes Statspolitiets Rejseafdelingen med 9 mand.

Den 4. januar 1927 blev Aage Fabricius Hansen, f. 1876, politidirektør i København, han kom fra stillingen som politimester i Roskilde. Han var den sidste politidirektør, der boede på politigården. Han døde i april 1935.

Den 30. september 1927 blev vicepolitidirektør Valdemar Christian Dollerup Christensen afskediget p.g.a. alder. Samtidigt blev stillingen som vicepolitidirektør nedlagt jf. lov af 11. februar 1863, hvor det der stod, at vicepolitidirektørstillingen skulle nedlægges, når politidirektøren fritoges for de med påtalemyndigheden forbundne amtmandsforretninger. Vicepolitidirektørstillingen blev nedlagt fra den 1. oktober 1927.

I 1927 flyttede Station 9 fra stationen på Mølle Alle 4 til Molbechsvej 2, hvor lejlighederne i stueetagen og på første sal indrettedes til politistation

Den 14. oktober 1927 blev den daglige politivagt i Det Kgl. Teater ophævet.

Politiets historie - År 1930-1939

I maj 1930 indførtes en ny sommerjakke i Københavns Politi med skjulte knapper og skulderstropper, ligesom der indførtes en ny kastet med flad puld.

Den 1. juli 1931 flyttede politiet i Haderslev alle sine afdelinger sammen på adressen Gammelting 4 i Haderslev.

Den 30. juni 1932 blev bekendtgørelse nr. 194 udsendt, og her blev der foreskrevet nye udrykningssignaler. Politiets køretøjer skulle bruge grønne blinklys, medens ambulancer og brand- og redningskøretøjer skulle bruge gule blinklys. Samtidig indførtes, at alle udrykningskøretøjer skulle føre en gul dug med påskriften - Udrykning - foran på køretøjet, samt anvende et to tonet signalapparat.

I 1933 blev der indført fjernskriveranlæg i Københavns Politi.

17. april 1934 lukkede politivagten i Hornemannsgade 1. Den faste styrke ved lukningen var en overbetjent, en inspektionsbetjent og tre politibetjente. Den sidste stationsleder var overbetjent Krarup.

Den 1. august 1934 oprettedes Københavns Politis færdselsafdeling under 1. politiinspektorat. Alle sager vedrørende færdsel og færdselsforhold blev samlet i denne afdeling. Lederen af afdelingen blev kaldt Færdselschefen og refererede direkte til Politidirektøren. Der blev ligeledes ansat en ingeniør i afdelingen, og pågældende fik stillingsbetegnelsen Teknisk Politiassistent.

Den 8. oktober 1934 stadfæstede Indenrigsministeriet, at politistationernes souschefer, der blev kaldt Ledende overbetjente, fik stillingsbetegnelsen Vicepolitiassistenter.

Den 20. oktober 1934 blev stillingsbetegnelsen teknisk Politiassistent ændret til Politiingeniør.

I maj 1935 blev Egil Thune Jacobsen, f. 1880, politidirektør i København. Han havde været politiassistent i København og fra 1922 politimester i Randers. Fra 1926 politiinspektør i statspolitiet og fra 1928 chef for opdagelsespolitiet. Han fratrådte politidirektørstillingen i sommeren 1937 og blev Rigspolitichef. Senere blev han justitsminister.

Den 15. april 1936 blev Københavns Politis automobilvagt ved Hovedstationen, ændret til Udrykningstjenesten på Politigården.

Den 21. april 1936 blev der på Politigården under ordenspolitiet oprettet et Luftværnskontor. Til kontoret blev afgivet en inspektionsbetjent og to politibetjente. Opgaven var det passive luftværn.

Fra 1. juli 1937 blev Ivan Peder Hutzen Stamm udnævnt som politidirektør i København. Han var født 1888. Han blev cand.jur. i 1912, og herefter blev han ansat som politibetjent i Københavns Politi. Han blev politiassistent i 1919 og politiassessor i 1927. I 1934 blev han Politiinspektør. Natten mellem den 4. og 5. maj 1945 blev han afskediget af statsminister Buhl, idet man mente, at han havde haft utilbørlig omgang med besættelsesmagten. Der blev ikke rejst tiltale mod ham, han blev afskediget med halv pension, og blev cigarhandler bl.a. på Frederiksberg. Han døde den 27. juni 1969.

I august 1937 fik en gift politibetjent på løntrin 1 en årsløn på 3.632,- kr., hvorfra der skulle trækkes 5 % til pensionsfonden.

Den 1. april 1938 trådte loven af 18. maj 1937 i kraft. Der var tale om enhedspolitiloven, hvorefter alt politi i Danmark blev Rigspoliti. Stillingsbetegnelsen vicepolitiassistenter forsvandt, og det pgl. personale blev udnævnt til politiassistenter. Samtidigt blev alt politipersonale ens uniformeret og politihjelmene afskaffet.

Den 18. februar 1939 udsendtes cirkulære nr. 16 vedr. indførelse af nyt politiskilt til samtlige politifolk og sognefogder. Skiltet var cirkelrundt forsølvet med krone over. På forsiden forsynet med et lille rigsvåben og henover ordet POLITIET. På bagside indgraveredes tegnets nummer og for polititjenestemænd med kongelig udnævnelse tillige stillingsbetegnelse.

Fra 17. november 1939 blev de til kriminalpolitiet udleverede skilte mærkede på bagsiden med det indgraverede KRIMINALPOLITIET. Skiltet skulle være udleveret inden udgangen af 1939. Siden hen indførtes en afmærkning på politiskiltene over nr. 10.000 med RESERVEPOLITI.

I august 1939 stiftedes Politiets Sprogforbund, der samlede forskellige sprogforeninger i Politiet.

Den 1. september 1939 startede en radiotjeneste for politiet i Storkøbenhavn. Der var tale om et ultrakortbølge-radiofonianlæg beliggende på Politigårdens 3. sal. 5 patruljevogne blev forsynede med radiomodtagere, og 4 af dem tillige med radiosendere. Yderligere blev en udrykningsvogn udstyret med en radiomodtager.

Den 1. september 1939 oprettede Københavns Politis 1. afdeling en Oplysningscentral, hvor alle, både ansatte og borgere kunne rette forespørgsler, om alt politiet vedrørende.

Den 31. december 1939 bestod Københavns Politis 2. afdeling - Opdagelsespolitiet - af 178 mand, 1 kvinde samt 9 medhjælpere fra ordenspolitiet. Man rådede over 17 automobiler og 177 cykler. 13 biler var stationeret på Politigården, og en bil gjorde tjeneste på hver af stationerne 4, 7, 8 og 9.

Politiets historie - År 1940-1949

Den 9. februar 1940 fik Frederiksberg Politi sin første patruljevogn med radioanlæg. Denne vogn blev koblet på HS i København.

Den 10. april 1940 startede de første 1850 værnepligtige tjeneste som CB betjente i København, hvor de virkede som "føl" iklædt blå uniformer.

Den 23. april 1940 ansattes de første 482 honorarlønnede politibetjente i København. Disse politifolk havde et løsere ansættelsesforhold end tjenestemændene.

I 1941 blev Teknisk afdeling udvidet med underafdelinger i Århus, Ålborg, Odense og Kolding.

Den 1. juli 1940 oprettes en stilling som Overlæge i Psykiatri ved Politiet.

Den 1. marts 1941 blev der efter krav fra den tyske besættelsesmagt indført en politimæssig bevogtning af visse kyststrækninger, hvoraf Øresundskysten blev anset for den vigtigste.

Den 1. april 1941 blev Københavns Politis Søpolitiafdeling oprettet med 1 politikommissær som leder, 1 politiassistent, 15 overbetjente, 63 politibetjente og 62 reservepolitibetjente. Hovedstationen var på Grønlandsk Handels Plads på Christianshavn. Flåden bestod af 6 fartøjer s/s SIF samt KP 1,2,3,4 og 5.

Den 1. april 1941 blev der indført en ny charge i politiet. Det var stillingen overpolitibetjent af 2. grad, en stilling der primært skulle bruges til folk, der underviste honorarlønnede politibetjente på tjenestestederne.

Ved udgangen af 1941 var der opsat 183 alarmskabe i Københavns politikreds, hvoraf de 27 var anbragt i skabe til trafikregulering.

Opdagelsespolitiet i København bestod på samme tidspunkt af 5 politikommissærer samt 232 opdagelsesbetjente, heraf 1 kvindelig overbetjent og 1 kvindelig kriminalbetjent.

Den 7. februar 1942 flyttede Kontoret for Politisager til adressen Hambroesgade 6, 2. sal.

Den 16. marts 1942 oprettedes et vagthold af politihundeførere i karantænestalden på Islands Brygge. Disse skulle erstatte hundeførerne på politigården. Den nye afd. fik tlf. nr. AM 2297.

Den 1. april 1942 blev stillingen som Færdselschef ændret til Vicepolitiinspektør jf. normeringsloven for 1942/43.

Den 8. april 1942 flyttede Københavns Politis bevillingskontor til adressen Vester Voldgade 106, 4. sal.

Den 9. maj 1942 oprettes der et 6. politiinspektorat i Københavns Politi. Det blev kaldt krisepolitiet, hvis arbejdsområde var sortbørshandel, handel med rationeringsmærker m.v.

Den 5. september 1942 blev kriminaloverbetjent Holger Østergård-Nielsen dræbt af en faldskærmsagent, som politiet søgte at anholde i en lejlighed i Vinkelager. Den 15. september 1942 begyndte man at ansætte reservebetjente i politiet. Disse politifolks ansættelsesforhold var endnu løsere end for de honorarlønnede, og deres uddannelse meget elementær.

Den 15. september 1942 oprettedes Rigspolitechefens Eftersøgningsafdeling med lokaler i Niels Brocksgade 6, 4.sal. Tlf: Central 6875 og Palæ 6857.

Den 26. september 1942 blev Kaptajn Christian Michael Rottbøll, Special Forces, dræbt af politiet, da man forsøgte at anholde ham på adressen Øresundgade 19, 5.sal.

Den 21. februar 1943 kl 0800 blev Politigårdens nye telefoncentral taget i brug. Herefter var alle politigårdens og anneksers telefoner tilknyttet nummeret Central 1448.

Den 26. juni 1943 flyttede Københavns Politis paskontor til Kalvebod Brygge nr. 10, med tlf. nr. By 3084.

Den 6. oktober 1943 overtog Københavns Politi bevogtningen af Amalienborg fra livgarden.

Den 1. december 1943 blev der åbnet en politikaserne for 120 reservebetjente i den tidligere frimurerloge beliggende Klerkegade 2.

Den 19. september 1944 blev politiet interneret af den tyske besættelsesmagt.

Den 5. maj 1945 om formiddagen blev politidirektør Ivan Stamm afskediget af statsministeren. Begrundelsen var unational optræden under besættelsen. (se 1. juli 1937).

Den 6. maj 1945 blev Aage Valdemar Seidenfaden, f. 1877, politidirektør. Han kom fra en stilling som politimester i Københavns Nordre Birk. Han blev pensioneret den 31. januar 1948 og døde den 7. januar 1966.

Den 8. maj 1945 fik politiet tilladelse til at bære uniformen igen - dog med et armbind om højre overarm, og den 13. maj 1945 udtrådte politiet som etat af modstandsbevægelsen efter en regeringsbeslutning, og overtog landets politifunktioner som et rigspoliti.

Den 10. juni 1945 overdrog Københavns Politi bevogtningen af Amalienborg til Den Kgl. Livgarde.

Vedr. cirkulære nr. 32 af 1945 bestemtes, at der skulle udleveres et midlertidigt polititegn til personalet.

Den 19. september 1945 blev kriminalbetjent Eiler Niels Lindvang dræbt af pistolskud under anholdelsen af en efterlyst indbrudstyv.

Den 31. december 1945 bestod Københavns Politi af 3273 politifolk, hvoraf de 1285 var reservepolitibetjente.

Den 23. juli 1946 flyttede politistation nr. 8 fra Bispebjerg skole til Tomsgårdsvej 35.

Den 1. februar 1948 blev Jens Christian Andersen Herfelt, f. 1894, politidirektør. Han havde været politimester i Hasle. Den 1. juli 1951 blev han højesteretsdommer. Han døde den 15. februar 1972.

I april måned 1948 oprettede Københavns Politi sin egen efterretningsafdeling, bestående af 11 kriminalpolitifolk og med statsadvokat Axel Haslund som leder.

Den 1. november 1948 udsender Rigspolitiet den første årsberetning, gældende fra årene 1938 til 1947.

Den 2. marts 1949 udsendte Rigspolitechefens cirkulære nr. 8, hvorved der indførtes et legitimationskort for polititjenestemænd.

Den 9. maj 1949 Justitsministeriet tillader anvendelsen af stillingsbetegnelse kriminalkommissær.

Politiets historie - År 1950-1959

Den 14. februar 1950 startede man Politiets sociale hjælpetjeneste, beliggende Nørrebrogade 9

Den 4. marts 1950 flyttede Station 1 til barakkerne Hambroesgade 5.

Den 13. juni 1950 afskaffedes brugen af skrårem og synlig pistoltaske under dagstjeneste. Den 1. december 1950 indførte politiet den hvide trafikreguleringsstav.

Den 1. juli 1951 blev Eivind Larsen, f. 1898, politidirektør. Han havde siden 1941 været departementschef i Justitsministeriet.

Den 4. februar 1952 åbner politiet en drengeklub på Vesterbro - PUK.

Den 12. juli 1952 ophæves pas tvangen mellem de nordiske lande.

Den 18. maj 1953 flyttede Station 1 til Nyropsgade 20.

Den 11. februar 1954 kom en ny politiuniform og et nyt uniformsreglement.

Den 1. juli 1954 blev Københavns Politis Søpolitiafdeling nedlagt. Der blev oprettet en Søpolitivagt, men den eksisterede kun i 3 måneder.

Den 1. juli 1954 blev Svend Erling Heide Jørgensen, f. 1910, udnævnt som Rigspolitichef. Han havde været konstitueret i embedet siden 1. september 1952.

Den 29. juli 1954 Rigspolitiets færdselsafdeling udvides fra 40 til 74 mand.

Den 21. april 1955 blev der sendt 130 politifolk til Færøerne, idet der var "oprør" i Klaksvig.

Den 1. marts 1956 lov nr. 56 vedr. ændringer af politikredsgrænser.

Den 11. december 1958 ved JM.s cirkulære nr. 173 indførtes et cirkelrundt politiskilt, prydet med det lille rigsvåben med krone over og omgivet af ordet POLITIET.

Den 25. marts 1959 lov nr. 104 vedr. ændringer af politikredsgrænser.

Den 1. april 1959 blev den lovpligtige afgangsalder for uchargedede politifolk sat til 69 år, og afgangsalderen ville falde hvert år indtil 1965, hvor afgangsalderen ville være 63 år.

Den 18. juni 1959 indstiftedes hæderstegnet for 25 års god tjeneste i politiet, og den 27. juni 1959 udsendes en cirkulæreskrivelse fra JM vedr. nærmere bestemmelser for hæderstegnet.

Politiets historie - År 1960-1969

Den 9. januar 1960 Motorkontoret for Storkøbenhavn oprettes under Rigspolitiet.

Den 1. april 1960 Københavns Nordre og Søndre Birk omdannes til fem politikredse jf. lov nr. 105 fra 1959.

Den 1. marts 1961 Justitsministeriet udtaler, at fjernsynsapparater kan opstilles på politistationer under forudsætning af, at apparaternes tilstedeværelse efter politimesterens skøn ikke kan antages at ville medføre ulemper for tilrettelæggelsen og udførelsen af tjenesteopgaver.

Den 1. januar 1962 besluttet det, at samtlige politikredse skal føre døgnrapporter.

Den 1. februar 1962 sammenlægges Store Heddinge og Præstø politikredse. Den 31. december 1963 bestod Københavns Politi af 2037 politifolk.

24. maj 1964 blev de første 40 danske politifolk sendt til FN tjeneste på Cypern.

Den 28. august 1964 blev udsendt en bekendtgørelse nr. 271, med ikrafttrædelsesdato 1. november 1964. Her blev det fastsat, at udrykningssignaler til køretøjer fremover skulle være et to tonet lydsignal og et fra alle sider synligt roterende blåt lys.

Den 18. september 1965 blev der dræbt 4 politifolk på Amager. Politibetjentene Aksel Dybdahl Andersen og Elmer Gert Jeppesen, Københavns Politis udrykningstjeneste samt politibetjentene Henning Skov Hansen og Gert Søndergaard Harkjær fra Tårnby politi blev skudt under eftersættelsen af en indbrudstyv ved navn Palle Sørensen.

Den 23. august 1966 indvies en ny politibygning i Assens

Den 25 maj 1967 flyttede Station 9 fra Molbechsvej til Gl. Køgevej 11, hvor man havde lejet lokaler i stueetagen og på 1. sal.

Den 17. april 1967 blev det nye HS radiostation taget i brug på Københavns Politigård. Radio anlægget kostede 3 millioner kr. Stationen flyttede fra 3. sal til stueetagen ud mod Niels Brocksgade.

Den 1. juni 1968 blev Peter Martensen Christensen, f. 1921, konstitueret politidirektør. Han blev endelig udnævnt den 1. november 1970. I 1975 fik han en stilling som højesteretsdommer.

Politiets historie - År 1970-1979

Juni 1970 flyttede Station 4 fra Under Elmene til Hørhusvej 7.

Den 15. januar 1971 lukkede station 7 på Rosenvængets Allé og blev lagt ind under politistationen i Store Kongensgade 100

Den 12. oktober 1971 blev en del af Vanløse lagt under Station 9, og Vanløsevagten blev nedlagt.

Den 23. april 1972 startede de første Parkeringskontrollører, som var folk fra Københavns Sporveje og altså kommunale tjenestemænd, i Københavns politikreds.

Den 22.juni 1972 lukkedes Station 2 i Antoniegade, den blev sammenlagt med Station 1.

Den 23. september 1972 overgik Københavns Lufthavn i Kastrup til Københavns politikreds fra Tårnby Politikreds.

Den 13. oktober 1972 blev der indviet en ny politigård i Skagen

Den 17. november 1972 indvies en ny politigård i Sønderborg.

Den 1. april 1973 ændredes antallet af politikredse fra 72 til 54.

Den 3. juli 1974 indvies Frederikssunds nye politigård, der er indrettet i en tidligere strømpefabrik.

Den 1. december 1974 blev arbejdstiden for politifolk fastsat til 41 ¾ time pr uge.

Den 5. marts 1975 blev kriminalbetjent Kurt Bjarne Jensen dræbt ved knivstik i en port i Strandgade på Christianshavn.

Den 1. april 1975 blev Poul Eefsen, f. 1925, politidirektør.

Den 1. oktober 1975 blev der oprettet en selvstændig narkotikaafdeling Afd. N - i Københavns Politi.

Den 22. april 1977 indvies Køges nye politigård.

Den 25. maj 1977 flyttede Station 8 fra Tomsgårdsvej til Borups Alle 266, samme dag lukkede Station 6, begge stationer blev sammenlagt som Station 3.

I 1977 blev de første 18 kvinder ansat i politiet som politibetjente, der blev ansat 6 på station 8, andre 6 på station 4 og 6 i Gladsaxe. Der var tale om et forsøg.

Den 22. maj 1979 blev Station 5 nedlagt og personalet overført til Station 1. Samtidigt blev Vesterbro politivagt oprettet i Absalonsgade 9.

Politiets historie - År 1980-1989

Den 1. januar 1980 blev Station 9 omdøbt til Station 5 p.g.a. strukturændringer i Københavns Politi.

Den 15. februar 1980 kl. 2300 blev politivagten i Absalonsgade 9 nedlagt.

Den 3. maj 1980 Der var store uroligheder omkring Byggeren på Nørrebro i København.

Den 1. oktober 1980 blev Ivar Birckner Boye, f.1929, Rigspolitichef.

Den 11. januar 1984 var der uroligheder omkring kollektiverne Alotria og Lille Fjer på Nørrebro i København.

Den 1. august 1986 flyttede Station 5 ind på adressen Gl. Køge Landevej 1.

Den 14. september 1986 begyndte store uroligheder i Ryesgade, som varede frem til den 22. samme måned.

Den 31. oktober 1987 blev politibetjent Steen Kleist Carlsen så alvorligt såret, at han senere afgik ved døden, da han i sin fritid inter文enerede i noget værtshusuorden i Løngangsstræde.

Den 3. november 1988 blev politibetjent Jesper Egtved Hansen dræbt, under et postrøveri i Købmagergade, af den såkaldte Blekingegadebande.

Den 30. december 1988 meddeler Rigspolitichefen, at statslige midler ikke længere må anvendes til indkøb af tobaksvarer til brug ved møder eller som repræsentation.

Den 1. februar 1989 blev Københavns Politis centrale anmelderkartotek nedlagt. Søndag den 5. februar 1989 sættes det nye Centralregister for Motorkøretøjer i drift.

27. februar 1989 flytter kriminalpolitiet City fra Politigården til Nyropsgade 20, 5. sal, og ændrede samtidigt navn til Kriminalpolitiet, station 1

Den 15. marts 1989. Politiets Nato stålhelme bruges ikke længere, de skal inddrages og lægges på depot.

Den 10. april 1989 er der indført telefax i alle politikredse, og telexmaskiner skal ikke bruges længere.

Den 1.juni 1989 flytter Uropatruljen fra Anker Heegaardsgade 5 til Otto Mønstedsgade 4, porten-tv.

Den 8. august 1989 flytter Bevillingsafdelingen fra Fælledvej 20 til Nyropsgade 24. 2. sal. Samme dag flytter Den kriminalpræventive afdeling fra Læssøesgade 20 til Fælledvej 20, 1. sal.

Den 30. november 1989 flytter Kriminalpolitiet Afd. E fra Politigården 2. sal til Anker Heegaardsgade 1, 1.sal.

Den 1. december 1989 blev Afd. S og Advokatur S oprettet på Politigården, opgang B 2. sal.

Politiets historie - År 1990-1999

Mandag den 21. maj 1990 kl. 08.00 tages Politigårdens nye telefoncentral i brug Den 30. oktober 1990 blev advokatur C og D sammenlagt og kaldes fremover advokatur C.

Den 4. februar 1991 flytter Rigspolitechefens afd. D til Landlystvej 34 - 40, 2650 Hvidovre.

Den 1. august 1991 blev Færdselsafdelingen skilt fra Trafikafdelingen og er fremover en selvstændig afdeling.

Den 1. september 1991 blev der monteret magnetkort låse på 5 døre på Politigården. Mandag den 16. december 1991 flytter Hittegodskontoret fra Carl Jacobsensvej 20 i Valby til Slotsherrensvej 113, 2720 Vanløse.

Den 1. januar 1992 overgår Parkeringskorpset fra Københavns Politi til Københavns Kommunes vejafdeling.

Den 22. marts 1992 udsendes 30 danske politifolk til det tidligere Jugoslavien (Kroatien). Den 15. december 1992 flyttes kriminalpolitiet afd. E fra Anker Heegaardsgade 1, 1. sal til Politigården opgang F, 1. sal.

I 1993 blev kvindefængslet på Politigården nedlagt.

Den 18. maj 1993 opstod der uroligheder på Nørrebro efter folkeafstemningen om Edinburgh-aftalen og Maastricht-traktaten. Under gadekampe mellem politiet og demonstranter, skød politiet mod demonstranterne og ialt 113 pistolskud blev affyret. 11 demonstranter måtte efterfølgende behandles for skudsår. Ingen blev dræbt.

Den 13. april 1994 flytter Ordenspolitiets Eftersøgningsafdeling fra Politigården til Absalonsgade 9 på Vesterbro.

Den 1. maj 1994 blev politiskiltet afløst af et legitimationskort.

Den 1. maj 1994 oprettedes en stilling som Kriminalpolitiet Centrale Vagtleder, pågældende får lokalefællesskab med Ordenspolitiets Centrale Vagtleder.

Den 1. juni 1994 oprettedes en kriminalpolitistation i Københavns Lufthavn i Kastrup

Den 1. juli 1994 flyttede Uropatruljen ind i barak B på trekantområdet mellem Hambrosgade og Kalvebod Brygge.

Den 1. august 1994 åbnede den nye Station 1 på Halmtorvet 20, der fra samme dag også husede Den kriminalpræventive afdeling og Bevillingsafdelingen.

Den 25. august 1994 flytter Færdselsafdelingen fra Niels Brocks Gade 6 til Hambroesgade 3

Den 1. september 1994 åbnedes en fælles brandafdeling for ordens- og kriminalpolitiet i København, som en underafdeling af Afd. A. Den 20. december 1994 blev politibetjent Morten Ulrik Jørgensen dræbt i forbindelse med en eftersættelse af to biltyve.

Den 16. juni 1995 blev politiassistent Morten Mortensen dræbt af pistolskud, da han på motorcykel eftersatte bankrøvere i Højbjerg ved Århus.

Den 3. juli 1995 blev matr. nr. 345, Vestervold Kvarter, Politigården, 1567 København V, undergivet fredning.

Den 1. oktober 1995 blev Hanne Bech Hansen, f. 1939, udnævnt som politidirektør.

Den 11. december 1996 lukkede den gamle HS i stueetagen, og den nye radiostation HS blev officielt indviet, nu beliggende på 3. og 4. etage i det gamle kvindefængsel på Politigården.

Den 25. november 1997 blev de to første "Hollænderbiler" leveret til Københavns Politi. Bilerne er indsatskøretøjer, der var udviklet og bygget i Holland med henblik på nogen taktiske koncepter, der bl.a. skulle mindske tilskadekomst ved større uroligheder.

I maj 1998 oprettedes i Københavns Politi en specialafdeling Teknisk Tjeneste, der bl.a. råder over en Unimog med grab, en værkstedsvogn samt sanitetskøretøjer. Omtalte afdeling skal fremover udføre pioner- og sanitetstjeneste ved større indsatser.

Den 23. juni 1998 oprettedes Københavns Politis Rytteriafdeling, Artillerivej 129, 2300 København S.

Den 22. juni 1999 lancerede Københavns Politi en hjemmeside på internettet med adressen www.kbhp.dk.

Den 15. oktober 1999 genindvies Politigårdens gymnastiksal som et moderne motionscenter.